

ԱՆԺԵԼԱ ՄՆԱՅԱԿԱՆՅԱՆ

ՀՀ ՊՆ կադրերի և ռազմական կրթության 1-ին կարգի մասնագետ,
ՔՀԾ 1-ին դասի կրտսեր ծառայող,
ԵՊՀ միջազգային հարաբերությունների ամբիոնի, միջազգային
հարաբերությունների բաժնի, միջազգային հարաբերությունների և
դիվանագիտության ամբիոնի մագիստրոս

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՌԱԶՄԱԿԱՆ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՆՔԱՅԻՆ
ՓԱՍՏԱԹՂԹԵՐԻ ՀԱՍԵՄԱՏԱԿԱՆ
ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆԸ**

Հայաստանի Հանրապետության ռազմական քաղաքականությունը հիմնվում է մի շարք փաստաթղթերի վրա, որոնցից հենքային նշանակություն ունեն Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը և Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինը:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը ներկայացնում է ազգային անվտանգության համակողմանի վերլուծությունը, սահմանում ազգային անվտանգության հիմնարար արժեքները և բացահայտում սպառնալիքները: Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինը մանրամասնում է ռազմական ոլորտին վերաբերող նրա դրույթները, սահմանում պաշտպանական ռազմավարությունը և ռազմական անվտանգության ապահովման համակարգը: Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինը նախանշում է զինված ուժերի բարեփոխումների ուղղությունները և հիմք հանդիսանում ազգային ռազմական ծրագրերի մշակման համար:

Հիմնարար- ռազմական քաղաքականություն, պաշտպանական քաղաքականություն, զինված ուժեր, ազգային անվտանգություն, համապետական քաղաքականություն, ռազմական ստրատեգիա, ազգային անվտանգության ռազմավարություն, ռազմական դոկտրին, ռազմաքաղաքական իրադրություն, բարեփոխումներ:

Ներկայիս աշխարհակարգի անցումային բնույթը պետություններից պահանջում է միջազգային և ներպետական գործերում ունենալ հետևողական, հավասարակշռված և սկզբունքային վարքագիծ, որը հիմնված կլինի անբարենպաստ միտումների չեզոքացման բնագավառում իրավահավասար համագործակցության վրա և կծառայի ազգային շահերի իրականացմանը: Այս խնդրի լուծմանն է կոչված պետական քաղաքականությունը՝ ներառյալ ռազմական քաղաքականությունը: Ռազմական քաղաքականությանը յուրաքանչյուր պետության, այդ թվում և Հայաստանի հանրապետության կենսագործունեության շատ կարևոր և բարդ ոլորտ է:

Ռազմական քաղաքականությունը չպետք է նույնացնել երկրի պաշտպանական քաղաքականության հետ: Ռազմական քաղաքականությունը պետք է դիտարկել որպես պաշտպանական քաղաքականության առանցքային բաղադրիչ, որը գործառնության կերպով առնչվում է մյուս բոլոր բաղադրիչների հետ: Ռազմական քաղաքականության հայեցակարգային մասը ապահովում է պաշտպանական բնագավառի կառավարման մարմինը, իսկ գործնական մասը՝ զինված ուժերի

կառավարման կենտրոնական մարմինը, որը հետադարձ գործառնության կերպերի շրջանակներում և իր իրավասության սահմաններում մասնակցում է նաև ռազմական քաղաքականության հայեցակարգային բաժինների փորձաքննության ապահովմանը²:

Հայաստանի Հանրապետության ռազմական քաղաքականությունը երկրի ընդհանուր քաղաքականության և արտաքին գործունեության անհրաժեշտ և կարևոր տարրն է ուղղված ազգային անվտանգության ապահովմանը, պատերազմների և զինված բախումների կանխմանը, ռազմավարական կայունության ամրապնդմանը: Ռազմական քաղաքականությունը միմյանց հետ շղկապում է գործունեություն քաղաքական, տնտեսական և գիտատեխնիկական բազմաթիվ դրսևորումները՝ դրանք ուղղելով անհատի, հասարակության, պետության ռազմական և անվտանգության մյուս բաղադրիչների ապահովման հետ կապված կոնկրետ խնդիրների լուծմանը: Ռազմական քաղաքականությունը ներառում է սոցիալական քաղաքականության ուժերի և դրանց կողմից հատուկ ստեղծված պետական հաստատությունների՝ համապետական քաղաքականության և ռազմական ստրա-

www.journal.lawinstitute.am

տեգիայի խաչաձևման կետում գոյացող գործունեությունը :

Ռազմական քաղաքականությունը պետական ընդհանուր քաղաքականության բաղկացուցիչ մասն է, որը անմիջականորեն կապված է ռազմական կազմակերպության ստեղծման, ռազմական բնույթի հատուկ միջոցների մշակման և որոշակի նպատակների հասնելու համար դրանց կիրառման հետ⁴ :

Հայաստանի Հանրապետության ռազմական քաղաքականությունը գործում է՝ առաջնորդվելով մի շարք փաստաթղթերով, որոնցից հենքային են Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը և Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինը:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը և Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինը մշակվել են Հայաստանի Հանրապետության անվտանգության ապահովման համար: Գտնվելով մի տարածաշրջանում, որտեղ բխվում են գերտերությունների շահերը, և շրջապատված լինելով իր հանդեպ թշնամաբար տրամադրված երկրներով՝ սեփական երկրի անվտանգության ապահովումը Հայաստանի Հանրապետության համար ավելի քան կենսական կարևորություն ունի: Հենց այդ նպատակով էլ երևան եկան «Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը» և «Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինը», որոնք սերտ փոխկապակցված փաստաթղթեր են և լրացնում են միմյանց:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության համակարգի կատարելագործումը, պաշտպանական ռազմավարության զարգացումը որակապես նոր մակարդակ տեղափոխվեց Հայաստանի Հանրապետության Նախագահի՝ 2007թ. փետրվարի 7-ի հրամանագրով հաստատված Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությամբ: Այն հնարավորություն տվեց առավել հստակ, կանոնակարգված ու ճշգրիտ կերպով իմաստավորելու սեփական և միջազգային անվտանգության խնդիրները: Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը նաև ռազմական հիմքեր ստեղծեց Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինի մշակման համար⁵ :

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարության մշակման ժամանակակից մեթոդաբանությունը հնարավորություն ստեղծեց զուգահեռ մշակելու նաև ազգային

անվտանգության ապահովմանն անհրաժեշտ ռեսուրսների արդյունավետ բաշխմանն ուղղված գերատեսչական ծրագրերի փաթեթ: Մինչ այդ փաստաթղթի ընդունումը պետական կառավարման գործընթացները մեծ մասամբ իրականացվում էին տվյալ ոլորտում բարեփոխումների իրականացման տեսանկյունից՝ չունենալով երկրի ազգային անվտանգության առջև ծառայած հիմնախնդիրների լուծման հստակ ուղղվածություն:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը մշակելիս հաշվի են առել, որ այն ուղղված լինի ոչ միայն սպառնալիքների և դրանց հակադարձման վերաբերյալ մոտեցումների համակարգմանն ու տեսականացմանը, այլ նաև հայոց պետականության և ազգի կենսունակության ու կայուն զարգացման ապահովման առաջնահերթություններին: Ազգային անվտանգության ապահովման համար անհրաժեշտ է նաև պետական կառավարման առկա ինստիտուցիոնալ համակարգի ու դրա կառուցվածքի հետևողական կատարելագործումը:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը իր մեջ ներառում է երկրի անվտանգության և զարգացման բոլոր ոլորտները, իսկ Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինը վերջինիս ռազմական ոլորտին վերաբերող դրույթների ամբողջություն է:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունում հստակ նշվում և մեկնաբանվում է իր հիմնարար արժեքներին ծառայող գործոններն ու գործողությունները: Հատուկ առանձնացվում է ազգային անվտանգության դեմ ուղղված սպառնալիքները, որոնք են պետության, հասարակության ընտանիքի և անհատի գոյության դեմ ուղղված, դրանց հիմքերը խարխուղ կամ հեռանկարային վտանգներ ներկայացնող երևույթները, գործողությունն ու անգործությունը, որոնք կարող են ծագել և՛ երկրի ներսում, և՛ երկրի սահմաններից դուրս:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության առանցքային խնդիրն է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորումը, որը նշված է Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունում:

Վերականգնելով իր անկախությունը՝ Հայաստանի Հանրապետությունը դեռևս պահպանում է անցումային ժամանակաշրջանին բնորոշ առանձնահատկությունները, որոնցով էլ պայմանավորված են հիմնական ներքին սպառնալիքները: Հայաստանի Հանրապետության մերձակա տարածքներում ի հայտ եկան անվտանգության համար

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

ներտարածաշրջանային և արտատարածաշրջանային սպառնալիքներ: Ներտարածաշրջանային սպառնալիքները առավելապես պայմանավորված են տարածաշրջանում առկա ազգամիջյան հակամարտություններով և զինված բախումներով: Արտատարածաշրջանային սպառնալիքները հիմնականում բխում են տարածաշրջանի նկատմամբ բոլոր հիմնական ուժային կենտրոնների շահերի խաչաձևումից:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունում հստակ նշվում և մեկնաբանվում է, որ Հայաստանի Հանրապետությունը որպես արտաքին սպառնալիք է ընդունում իր և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության դեմ զինված ուժի կիրառումը, էթնիկական հակամարտությունները, սահմանամերձ պետություններում ներքին բախումները և ռազմական գործողությունները, սահմանամերձ պետությունների տարանցիկ ուղիների խափանումը, ռազմավարական դաշինքների թուլացումը կամ ոչ բավարար ներգրավվածությունը դրանցում, ահաբեկչությունները և անդրսահմանային հանցագործությունները, էներգետիկ կախվածությունը, սիյուռքի ազգամշակութային ինքնության թուլացումը, համաճարակները և աղետները, մեկուսացումը տարածաշրջանային, հատկապես Եվրոպական Միության ՏԲԱՍԵԿԱ և ԻՆՕԳԵՅԹ ծրագրերից, որոնցից Հայաստանի Հանրապետության դուրսնդումը Ադրբեջանի Հանրապետության ջանքերի արդյունքն էր:

Հայաստանի Հանրապետության համար ներքին սպառնալիքներն են պետական կառավարման համակարգի արդյունավետության նվազումը, դատաիրավական համակարգի նկատմամբ վստահության պակասը, քաղաքական համակարգի անկատարությունը, ժողովրդավարության արմատավորման ոչ բավարար մակարդակը, հասարակության բևեռացումը, ուրբանիզացումը, շուկայական տնտեսության և ֆինանսաբյուջետային կառավարման մարտահրավերները, ենթակառուցվածքային ցանցի ոչ բավարար մակարդակը և նմանատիպ այլ խնդիրները:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը իր հերթին բաժանվում է ներքին և արտաքին անվտանգության սպառնալիքների:

Կայուն և անվտանգ զարգացման համար Հայաստանի Հանրապետությունը ձեռնամուխ է եղել համապարփակ բարեփոխումների իրագործմանը: Բարեփոխումները իրականացվում են ազգային ինքնության պահպանման պայմանով՝ հենվելով

առավելապես ազգային ներուժի վրա, օգտագործելով միջազգային հանրության փորձն ու աջակցությունը: Բարեփոխումների ձգձգումը կամ ձախողումը անմիջական սպառնալիք է ազգային անվտանգության համար: Բարեփոխումները իրականացվում են մի շարք ոլորտներում, որոնց նպատակն է ձևավորել արդյունավետ պետական կառավարում, բանակաշինություն, ազատական տնտեսություն, կյանքի նոր որակ և բարոյահոգեբանական մթնոլորտ:

Կցանկանալի հատկապես առանձնացնել բանակաշինությունը, որի նպատակն է պետությանը այնպիսի պաշտպանական ներուժով ապահովել, որը ի վիճակի կլինի ետ մղելու ցանկացած ագրեսիա Հայաստանի Հանրապետության ժողովրդի ֆիզիկական գոյության, անկախության և տարածքային ամբողջականության պահպանման նկատմամբ:

Ազգային անվտանգության ռազմավարությունում հստակ անդրադարձ է կատարվել Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությանը՝ նշելով, որ Հայաստանի Հանրապետությունը Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության հարցում առաջնորդվում է վերջինիս խաղաղ և արդար կարգավորմամբ:

Արտաքին անվտանգության ռազմավարությունը իրականացվում է՝ առաջնորդվելով փոխլրացման և ներգրավվածության սկզբունքներով, որոնք ենթադրում են հարաբերությունների կառուցում միայն գործընկերության հիմքի վրա և մասնակցություն միջազգային ասպարեզում ընթացող այն զարգացումներին, որոնք համահունչ են Հայաստանի Հանրապետության որդեգրած նպատակներին: Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգությունը ռազմավարության փորձաքննության համար ընտրել է բավականին բարդ ձևաչափ Մոսկվայի, Վաշինգտոնի, Բրյուսելի առաջատար մասնագիտական կենտրոններում, որում հնարավոր լինել Հայաստանի անվտանգ և կայուն զարգացման բոլոր առումները համակարգված ձևով քննարկել անվտանգության տարածաշրջանային ճարտարապետությունների ձևավորման համատեքստում: Դրա նպատակն էր փաստաթղթում կշռադատված կերպով արտացոլել Հայաստանի անվտանգ ռազմավարական կողմնորոշումների բազմավեկտորության և հավասարակշռվածության էությունը:

Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարության ընդունումը հայեցակարգային առումով նախանշեց Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինի քաղաքական ուղղվածությունը և համապատաս-

խանությունը ռազմավարության դրույթներին՝ լիարժեքորեն սահմանելով զինված ուժերի՝ երկրի ազգային անվտանգությանն առնչվող իրավասությունը: Ռազմական դոկտրինը պաշտպանության նախարարության և զինված ուժերի մարտական խնդիրների սահմանման համար նկարագրում է Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի դերն ու առաքելությունը՝ վերջինիս համար ծառայեցնելով որպես հիմնարար փաստաթուղթ բարեփոխումների ուղղորդման համար, իսկ այլ օղակների համար համարվում է ընդհանրապես ազգային անվտանգության և մասնավորապես պաշտպանական քաղաքականության ապահովման կարևոր գրավական: Ռազմական դոկտրինը երկրի ռազմական անվտանգության դեմ սպառնալիքների չեզոքացմանն ուղղված գործունեությունն է. այն արատացրվում է ռազմական անվտանգության ապահովման քաղաքականությամբ թելադրված այլ պաշտոնական փաստաթղթերում, որոնք գործողությունների ուղեցույց են պետական իշխանության տվյալ ոլորտում ներգրավված ողջ կառուցակարգի համար: Ռազմական անվտանգության ապահովման ընդհանուր քաղաքականությունը իրականացվում է Ռազմական դոկտրինի համաձայն: Ռազմական դոկտրինը զարգացնում և մանրամասնում է Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարության ռազմական ոլորտին վերաբերող դրույթները: Այն պաշտոնական հայեցակետերի համախումբ է, որը իր մեջ ներառում է ռազմական անվտանգության ապահովման, ռազմաքաղաքական, ռազմական-ռազմավարական, ռազմատնտեսական և ռազմատեխնիկական հիմունքներ: Ռազմական դոկտրինը հանդիսանում է Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի պլանավորման, բարեփոխումների և արդիականացման ուղեցույց: Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանական բարեփոխումների նախաձեռնումից առաջին հրատապության քայլերից էր երկրի պաշտպանության ոլորտին առնչվող քաղաքականությունն արտացոլող հայեցակարգային բնույթի փաստաթղթի՝ ռազմական դոկտրինի մշակումը: Ռազմական դոկտրինը ձևավորում է Հայաստանի Հանրապետության պաշտպանական ռազմավարությունն ու ռազմական շինարարությունը կարճաժամկետ և միջնաժամկետ հեռանկարում՝ նախանշելով Հայաստանի Հանրապետության զինված ուժերի բարեփոխումների և արդիականացման ուղղությունները հասարակական կյանքի առանձին ոլորտների զարգացմանը համընթաց: Ռազմական դոկտրինը ունի պաշտպանական բնույթ: Այն նպատակաուղղված է Հայաստանի

Հանրապետության ազգային անվտանգության հիմնարար արժեքների հետևողական պաշտպանությանը, Հայաստանի Հանրապետության ռազմական անվտանգության համակարգի հնարավորությունների, ինչպես նաև փոխգործակցության ընդլայնման միջոցով ռազմական անվտանգության ապահովմանը, տարածաշրջանում խաղաղության ու կայունության ամրապնդմանը¹⁰: Ռազմական դոկտրինը հիմնվում է տարածաշրջանային և միջազգային ռազմաքաղաքական իրադրության, ռազմավարական կանխատեսումների, ռազմական անվտանգության ապահովման ընթացիկ և հեռանկարային խնդիրների, ռազմական անվտանգության համակարգի պահանջների և տնտեսության իրական հնարավորությունների, ռազմական անվտանգության ժամանակակից սպառնալիքների և մարտահրավերների, զինված հակամարտությունների բնույթի, տվյալ ոլորտում Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պարտավորությունների և համագործակցությունների ընձեռնած հնարավորությունների, ռազմական շինարարության և ռազմական արվեստի հայրենական և օտարերկրյա փորձի վերլուծության վրա: Ռազմական դոկտրինում հստակ նշված է, որ Հայաստանի հանրապետությունը Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության ժողովրդի անվտանգության և նրա ընտրած զարգացման ուղու երաշխավորն ու աջակիցն է: Ռազմական դոկտրինի պաշտպանական բնույթը նպատակաուղղված է Հայաստանի ազգային անվտանգության հիմնարար արժեքների հետևողական պաշտպանությանը:

Ռազմական դոկտրինի իրավական հիմքերն են Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրությունը, ռազմական անվտանգության համակարգին վերաբերող Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պայմանագրերը և օրենքները, ռազմավարությունը և այլն: Ռազմական դոկտրինի դրույթները փոփոխման ենթակա են, և դա կախված է ռազմաքաղաքական իրադրությունից, ռազմական սպառնալիքների և մարտահրավերների բնույթից, ռազմական անվտանգության համակարգի շինարարությունից, զարգացման և կիրառման պայմաններից և ռազմական անվտանգության համակարգի ապահովման համար անհրաժեշտ այլ գործոնների փոփոխությունից: Ռազմական դոկտրինի դրույթները իրագործվում են պաշտպանական ռազմավարության և ռազմական պլանավորման միջոցով: Ռազմական դոկտրինը համապետական նշանակության փաստաթուղթ է, որի հիմնական իմաստը պետության անվտանգության համար ռազմական սպառնալիքների սահմանումն ու

www.journal.lawinstitute.am

ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅՈՒՆ

դրանք կանխելու միջոցների մատնանշումն է: Նրանում ընդհանուր գծերով նշվում են մեր պետության ռազմական անվտանգության համակարգի, զինված ուժերի և պաշտպանության կազմակերպման ուղիները: Ազգային անվտանգության ռազմավարությունից հետո Ռ-ազմական դոկտրինը մեր երկրի պաշտպանական շինարարության ու ռազմական անվտանգության ապահովման ռազմավարական պլանավորման հիմնական փաստաթուղթն է: Հայաստանի Հանրապետության ազգային անվտանգության ռազմավարությունը ներկայացնում է ազգային անվտանգության համակողմանի վերլուծությունը, սահմանում ազգային անվտանգության հիմնարար արժեքները և բացահայտում սպառնալիքերը: Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինը մանրամասնում է ռազմական ոլորտին վերաբերող նրա դրույթները, սահմանում պաշտպանական ռազմավարությունը և ռազմական անվտանգության ապահովման համակարգը: Հայաստանի Հանրապետության ռազմական դոկտրինը նախանշում է զինված ուժերի բարեփոխումների ուղղությունները և հիմք հանդիսանում ազգային ռազմական ծրագրերի մշակման համար: Ռ-ազմական դոկտրինը բաղկացած է նախաբանից և 4 բաժիններից՝ Ռ-ազմաքաղաքական հիմնադրույթներ, Պաշտպանական ռազմավարություն, Ռ-ազմական անվտանգության համակարգ, Ռ-ազմական անվտանգության համակարգի բարեփոխումներ: Փաստաթղթի մյուս կառուցվածքը պայմանավորված է մի կողմից միջազգային հանրության համար այն մատչելի դարձնելու նկատառումով, մյուս կողմից՝ անցումային ժամանակաշրջանին բնորոշ առանձնահատկություններով: Ռ-ազմական դոկտրինը ունի համընդգրկուն բնույթ և ներառում է ռազմական անվտանգության ապահովման բոլոր կողմերը¹¹: Ռ-ազմական դոկտրինը նաև անդրադառնում է Հայաստանի Հանրապետության համար սպառնալիքներին, որոնք ըստ բնույթի բաժանվում են երկու խմբի՝ արտաքին սպառնալիքներ և ներքին սպառնալիքներ: Սպառնալիքներին զուգահեռ կան մի շարք գործոններ, որոնք դրականորեն են ազդում թե՛ Հայաստանի Հանրապետության, թե՛ տարածաշրջանային անվտանգության ապահովման վրա: Ռ-ազմական անվտանգության ապահովումը ներառում է սպառնալիքների և վտանգների ժամանակին բացահայտումն ու գնահատումը, դրանց հասունացման կանխատեսումը, կանխումը, կասեցումը և չեզոքացումը: Ընդ որում, Հայաստանի Հանրապետությունը իր ռազմական անվտանգությունն ապահովում է իր բոլոր ուժերի, միջոցների և ռեսուրսների համընդհանուր և ամբողջ

զական կիրառմամբ: Պաշտպանական ռազմավարության հիմքում դրված կարևոր սկզբունք է նախահարձակ չլինելը, ինչն ապացուցում է Ռ-ազմական դոկտրինի պաշտպանողական բնույթը: Ամնիջական զինված հարձակման սպառնալիքի դեպքում Հայաստանի Հանրապետությունը իրեն իրավունք է վերապահում իրականացնելու դրա չեզոքացմանն ուղղված ռազմական գործողություններ, ինչպես նաև դիմելու իր դաշնակիցներին և գործընկերներին՝ համապատասխան աջակցություն ստանալու նպատակով:

Ռ-ազմական դոկտրինի մի ամբողջ բաժին սահմանում է Հայաստանի Հանրապետության ռազմական անվտանգության համակարգը, որը հանրապետության պետական լիազոր մարմինների և պաշտոնատար անձանց, զինված ուժերի և ռազմարդյունաբերական համալիրի, ռազմական անվտանգության խնդիրների լուծման համար նախատեսված հաստատությունների ու կազմակերպությունների ամբողջությունն է:

Ռ-ազմական դոկտրինում հանգամանալից անդրադարձ է կատարվում ռազմական անվտանգության համակարգի բարեփոխումներին, որոնց նպատակը քաղաքացիական վերահսկման և պաշտպանական պլանավորման ու կառավարման ժողովրդավարական հիմնարար սկզբունքների վրա հիմնված, արդիական ռազմական պահանջներին համապատասխանող, առավել ճկուն և ժամանակակից ռազմական անվտանգության համակարգի ստեղծումն է, մի համակարգի, որն ի գործ կլինի արդյունավետ կերպով ապահովելու Հայաստանի ռազմական անվտանգությունը, պաշտպանելու ազգային անվտանգության հիմնարար արժեքներն ու ապահովելու Հայաստանի Հանրապետության միջազգային պարտավորությունների կատարումը: Բարեփոխումները ուղղված են նաև ռազմական անվտանգության ոլորտը կարգավորող օրենսդրության կատարելագործմանը, զինված ուժերում օրինականության ամրապնդմանը, Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների իրավունքների և ազատությունների, այդ թվում՝ ռազմական անվտանգության ապահովման խնդիրներին համապատասխան այլընտրանքային ծառայության իրավունքի երաշխավորմանը: Ռ-ազմական անվտանգության համակարգի բարեփոխումները նախատեսում են այդ համակարգի ռազմավարական վերանայում և դրա հիման վրա տարբեր ոլորտներում բարեփոխումների գործնական իրականացում:

Ռ-ազմական դոկտրինը ոչ թե զուտ ռազմական, այլ ռազմաքաղաքական բաց փաստաթուղթ

է: Այն չի մանրամասնում զինված ուժերի խնդիրները մարտավարական մակարդակում, այլ զուտ հայեցակարգային հիմնավորումներ է ապահովում դրանց մշակման համար: Ռազմական դոկտրինը՝ որպես բաց փաստաթուղթ, ոչ միայն հայեցակարգային, այլ նաև հռչակագրային բնույթ ունի, ուստի փաստաթղթի մշակման ընթացքում հաշվի է առնվել այս հանգամանքը:

¹ Шипанов Б.Ф. Система безопасности России и роль Вооруженных сил в ее обеспечении: Дисс. канд. филос. наук. М. 1994, ст. 44-46.

² Տե՛ս Քոթանջյան Հ.Ս. Անվտանգության քաղաքական պրոբլեմները, ԽՍՀՄ վերակառուցում-Ղարաբաղ, Հայաստան, Անդրկովկաս-Աֆղանստան; Երևան «Պաշտպանական քաղաքականություն» հասկացությունը՝ որպես Հայաստանի Հանրապետությունում պաշտպանական բարեփոխումների իրականացման պետական-մեթոդաբանական գործիք. 2009, էջ 56:

³ Տե՛ս Քոչարյան Ս. Ս. «Հայաստանի Հանրապետության ռազմական անվտանգության ապահովումը ազգային անվտանգության համատեքստում». Երևան, 2012, էջ 154:

⁴ Տե՛ս Останков В.Н. Геополитические проблемы и возможности России (статья), М, Военная мысль, Вып 1, 2005 ст 39-41

⁵ Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության Դրաստամատ Կանայանի անվան ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտ. «Ռազմավարական անվտանգային հետազոտություններ»: Հատոր 1, Երևան 2014, էջ 409:

⁶ Տե՛ս Քոչարյան Ս. Ս. «Ազգային անվտանգության հիմունքների վերաբերյալ դասընթաց». Երևան 2013, էջ 82:

⁷ Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության Դրաստամատ Կանայանի անվան ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտ. «Ռազմավարական անվտանգային հետազոտություններ»: Հատոր 1, Երևան 2014, էջ 379:

⁸ Տե՛ս Հովհաննիսյան Ա. «Բանակաշինությունը Հայաստանի երրորդ Հանրապետությունում», ՀՀ ԳԱԱ, Երևան 2015, էջ 89:

⁹ Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության Դրաստամատ Կանայանի անվան ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտ «Ռազմավարական անվտանգային հետազոտություններ»: Հատոր 1, Երևան 2014, էջ 401:

¹⁰ Տե՛ս ՀՀ Նախագահի հրամանագիրը ՀՀ ռազմական դոկտրինը հաստատելու մասին, ՀՀ ՊՏ 2008/1, 25.12.2007 // <http://www.arlis.am>

¹¹ Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետության Դրաստամատ Կանայանի անվան ազգային ռազմավարական հետազոտությունների ինստիտուտ «Ռազմավարական անվտանգային հետազոտություններ»: Հատոր 1, Երևան 2014, էջ 415:

АНЖЕЛА МНАЦАКАНЯН

Младший специалист управления кадров и военного образования МО РА,
младший служащий 1-ого класса.Магистр кафедры международных отношений и дипломатии,
отделения международных отношений,
факультета международных отношений ЕГУ

РЕЗЮМЕ

Сравнительный анализ справочных документов военной политики Республики Армения

Военная политика Республики Армения основана на ряде документов, основополагающие из которых являются: “Стратегия национальной безопасности Республики Армения” и “Военная доктрина Республики Армения”.

Стратегия национальной безопасности Республики Армения представляет из себя всесторонний анализ национальной безопасности, определяет основные принципы национальной безопасности и выявляет возможные угрозы, а Военная доктрина Республики Армения детализирует пункты, относящиеся к военной сфере, определяет стратегию и систему обеспечения военной безопасности. Военная доктрина и Стратегия национальной безопасности Республики Армения намечают направления реформ Вооруженных сил и являются основой для составления национальных военных программ.

Ключевые слова: *военная политика, защитная политика, вооруженные силы, национальная безопасность, общенациональная политика, военная стратегия, стратегия национальной безопасности, военная доктрина, военнополитическая ситуация, реформы.*

ANZHELA MNATSAKANYAN

First class junior serviceman of Personnel and Military Education
Department of the Ministry of Defence of the Republic of Armenia.Master of the Chair of International Relations and Diplomacy, Department of
International Relations, Faculty of International Relations of YSU.

SUMMARY

The comparative analysis of background documents of the military policy of the Republic of Armenia

The military policy of the Republic of Armenia is based on a wide range of documents. Out of those documents the National Security Strategy of the Republic of Armenia and the Military Doctrine of the Republic of Armenia are of fundamental importance.

The National Security Strategy of the Republic of Armenia is a comprehensive analysis of the national security of the country that defines the basic values of the national security and reveals the threats to the latter. The Military Doctrine of the Republic of Armenia details the relevant provisions of the National Security Strategy pertaining to the military field, establishes the defence strategy and the system for ensuring the military security. The Doctrine stipulates the course of reforms and modernization of the Armed Forces of the Republic of Armenia and elaboration of military policy.

Keywords: *military policy, defence policy, armed forces, national security, nationwide policy, military strategy, national security strategy, military doctrine, military situation, reforms.*